

กระบวนการเรียนรู้ด้านการจัดการบัญชีกลุ่มชุมชน:
กลุ่มอนุรักษ์ไก่ศรีวิชัย ควนหนองคว่า อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

Learning of Management Process in Account of Community Group:

Srivichaja Chicken Conservation Group, Kuannongwa, Julaphon District, Nakhon Si Thammarat Province

ลัญจกร นิลกาญจน์^{*1} สอานเนตร ทินนาม² เบนจาทองพันธ์² และปาริชาติ มณี²

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Lunjakon Nillakan^{*1}, Sa-angneit Tinnam², Benja Thongpun² and Parichat Manee²

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat ²Faculty of Management Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้ด้านการจัดการบัญชีกลุ่มชุมชน มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษากระบวนการเรียนรู้ด้านการจัดการบัญชีชุมชน 2) ศึกษากระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการบัญชีชุมชน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ถอดบทเรียนการพัฒนาในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยใช้กระบวนการภูมิปัญญา การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง และปรับแก้พัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยใช้ภูมิปัญญาและประสบการณ์ตรง จากการทดลอง สังเกตติดตามตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจากการใช้งานของบัญชีนั้น ปรับปรุงแก้ไขพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้วยการพูดคุยทางวิชาการจากบุคคลภาคีรัฐ การศึกษาดูงาน ทำให้ได้แนวคิด การวิเคราะห์การเสวนากับผู้รู้บ่อยๆ จนมั่นใจแล้วคิดรูปแบบมาทดลองปฏิบัติ ประเมิน เป็นระยะๆ เป็นการเรียนรู้จากฐานความรู้และการปฏิบัติทดลองขนาดเล็ก แล้วค่อยๆ ขยายผลไปยังสมาชิกกลุ่มคนอื่นๆ

กระบวนการเรียนรู้พัฒนาสามารถจัดระบบจากการเรียนรู้ด้วยการทดลองขนาดเล็ก ความรู้ภูมิปัญญา การประเมินและพัฒนา พบว่ารูปแบบการเรียนรู้เป็นแบบเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ด้วยการทดลองขนาดเล็ก แล้วสังเกตติดตามผลการใช้งาน นำมาคิดวิเคราะห์พัฒนารูปแบบวิธีการจัดการด้วยตนเอง และนำผลการประเมินไปปรึกษาพูดคุยกับ ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญเป็นระยะ กลับมาพัฒนา ไปทดลองปรับใช้ใหม่ แล้วประเมินพัฒนาตามแนวทางตาปูเกลียว (Spiral Model) เพื่อให้ได้ผลดีมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : กระบวนการการเรียนรู้ ภูมิปัญญา การจัดการบัญชีชุมชน

Abstract

The purpose of this research in Learning of management process in Account of community group are the following:

1) Study the Learning of management process in Accounting of community group 2) Study the development of management process in Accounting of community group by qualitative research, analysis, synthesis, lesson learned in development of solving the problem. Also by ability and workshop learning and try to continue the development from experience. Observe the results used in the accounting management , discussing with the officer from the government organizations, study visit, analysis with the professionals then bring their guideline to demonstrate, evaluate studying base of knowledge and sub experiment and expand to the other group.

The process of development learning can manage the system by sub experiment, knowledge, ability, evaluation and development. Find out that the type of learning is learning by doing with sub experiment. After that we can follow the result of using, then analysis and develop the format by self-management and discuss with the professionals. After discussing with the professionals, try to develop again and evaluate the development by Spiral Model.

Keyword: Learning process, knowledge, Community Account Management

บทนำ

กระแสการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่ทุกอย่างต้องผ่านการใช้จ่ายเงินเป็นตัวกลางการแลกเปลี่ยนสินค้า สิ่งของจำเป็น การดำเนินชีวิตในสังคมแต่ละวัน รวมทั้งเครื่องอุปโภค บริโภคทั้งหลาย ต้องใช้เงินเป็นตัวกลาง ทำให้คนในชุมชนต้องมีรายได้ให้มากพอกับรายจ่าย เป็นกระแสสังคมที่กดดันเกษตรกรในชุมชนให้สู้กับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่รุนแรง กระบวนการการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตที่มีกลไกซับซ้อน ทำให้เกษตรกรในชุมชนต้องรวมกลุ่มกัน เพื่อรวมพลังในการผลิตและจำหน่ายสินค้า กลุ่มคนในชุมชนจึงต้องอาศัยระบบบัญชีเข้ามาช่วยในการจัดการเชิงระบบ เพื่อให้สมาชิกได้ก้าวผ่านปัญหาการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพและการอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี

การเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพความพร้อมทั้งทางวิชาการ และทุนการผลิตของคนที่มีความจำกัด การจำหน่ายแบบครบวงจรของกลุ่มชุมชน ต้องอาศัยระบบบัญชี การคิดการวิเคราะห์ถึงทิศทางข้างหน้า การพยายามเรียนรู้จากประสบการณ์เดิมจากภูมิปัญญา มาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา โดยอาศัยประสบการณ์ตรงของคนที่ผ่านมา การสอบถามพูดคุยปรึกษาจากบุคคลต่างๆ ที่ตนให้ความเชื่อถือ การแลกเปลี่ยนความรู้ ความเห็นกับผู้รู้หลายๆ คนที่เป็นบุคคลใกล้ชิด ข้อมูลที่ได้รับอาจจะไม่ชัดเจนเพียงพอ แล้วใช้ดุลยพินิจ ความรู้สึกและสามัญสำนึก ซึ่งมีข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงไม่ครบถ้วน ทำให้ การตัดสินใจนั้นผิดพลาดได้ การเรียนรู้จากความผิดพลาดที่ผ่านมา ทำให้ระมัดระวัง และจะค่อยๆ ทดลองทำขนาดเล็กก่อน เมื่อตรวจสอบและมั่นใจ

แล้ว จึงค่อยขยายผล เน้นรูปแบบภูมิปัญญาและสภาพแวดล้อมที่อิงธรรมชาติเป็นหลัก (Luis R Gomez-Mejia and David B. Balkin, 2012)

กระบวนการเรียนรู้การทำบัญชีเริ่มต้น เมื่อเกิดกลุ่มกิจกรรมที่มีค่าใช้จ่ายและมีรายได้เข้ามาของกลุ่มคน ทำบัญชีไม่เคยเรียนรู้ และไม่มีประสบการณ์การทำบัญชีมาก่อน จึงเริ่มต้นด้วยการลงมือทำตามความเข้าใจของตนไปก่อน แล้วค่อยๆ ตรวจสอบปัญหาข้อบกพร่องของการทำบัญชี ปรับแก้ไปเรื่อยๆ เป็นลักษณะของการทำไปเรียนรู้ไป

เมื่อต้องมีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องทำบัญชี จึงเริ่มเรียนรู้และสนใจเกี่ยวกับวิธีการทำบัญชี เพื่อแสดงรายการให้สมาชิกและผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบเป็นประเด็นหลัก

การพยายามเรียนรู้จากการลงมือทำและค่อยๆ พัฒนา ทำให้ผู้ทำบัญชีและสมาชิกที่เกี่ยวข้องในชุมชนพยายามช่วยกันแนะนำ ปรับตัว และพูดคุยปรึกษากันหน่วยงานและบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำบัญชีชุมชน ด้วยการขอคำแนะนำ เพื่อปรับปรุงรูปแบบวิธีการทำบัญชีให้สอดคล้องตามหลักมาตรฐานการทำบัญชี ในการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ ค่าใช้จ่าย ทำให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้แบบเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ซึ่งอาจมีข้อผิดพลาดที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น แต่จะมีผลต่อพัฒนาแก้ไขสู่การทำบัญชีตามหลักวิชาการและถูกต้องตามเป้าหมายของการทำบัญชีองค์กรชุมชนต่อไป

การเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนพัฒนารูปแบบไปในทิศทางของการศึกษา เน้นการถอดบทเรียนจากปัญหาที่เกิดขึ้น เรียนรู้ปรากฏการณ์จากข้อบกพร่องต่างๆ ทบทวนความรู้ภูมิปัญญา ประสบการณ์ของผู้ร่วมงานเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีกลุ่มองค์กรชุมชน เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในความพยายามเรียนรู้จากประสบการณ์จริง จากการสังเกต ตรวจสอบปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น จากคำแนะนำ การพูดคุย รับข้อเสนอแนะ คำแนะนำการทำบัญชี ตัวอย่างบัญชีกลุ่มจากองค์กรชุมชนอื่นๆ รวมถึงการถอดบทเรียนจากผู้มีประสบการณ์รุ่นสู่รุ่นในรูปแบบของภูมิปัญญา เป็นแนวทางการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการเก็บข้อมูล ด้วยการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ถอดบทเรียนด้วยการตรวจสอบสามเส้า ตรวจสอบการเรียนรู้ การใช้ภูมิปัญญาในการพัฒนา ศึกษากระบวนการเคลื่อนไหวปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย

ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาจากวิทยานิพนธ์ งานวิจัย และเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องต่างๆ นำมาสังเคราะห์เพื่อแนวทางการศึกษาเก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ทั้งแบบสังเกตแบบสัมภาษณ์ และแนวทางสนทนา (discussion guideline) การศึกษาเอกสารจะช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีคิด วิธีการเรียนรู้ของคนทำบัญชีองค์กรชุมชน (Gillian Symon and Catherine Cassell, 2012) กระบวนการปรับตัว การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานในหน้าที่ กระบวนการการใช้เรียนรู้ กระบวนการยอมรับและพัฒนาภูมิปัญญา การพยายามเรียนรู้เพื่อคิด และนำมาประยุกต์พัฒนาจากภูมิปัญญาสู่นวัตกรรมรูปแบบ องค์ความรู้หลักด้านบัญชีที่ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมขององค์กรชุมชน

การจัดเก็บข้อมูลภาคสนาม ด้วยการศึกษาภาคสนาม สํารวจสภาพพื้นที่ศึกษาบริบทสังคมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มชุมชนในพื้นที่ ลักษณะทางกายภาพและทางสังคมของชุมชนตำบลควนหนองคว้ อำเภอกุพราภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และแบบมีส่วนร่วมรอบทิศทาง 360 องศา (Samakkhi, P., & Lertkrai, P, 2014) อย่างต่อเนื่อง แล้วบันทึกภาพปรากฏการณ์ เหตุการณ์ที่น่าสนใจ การสนทนาสัมภาษณ์พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้ที่เกี่ยวข้อง หรืออยู่ในเหตุการณ์ของปรากฏการณ์ โดยสนทนาสอบถามรายละเอียด และประเด็นเกี่ยวข้อง และการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับการลงบัญชี การเก็บข้อมูลกิจกรรมการใช้จ่ายของกลุ่ม ด้วยการสัมภาษณ์เดี่ยวเชิงลึก สนทนากลุ่ม และสนทนาข้อคิดเห็น (Focus group interviews and Focus group discussions) เพื่อให้ได้ข้อมูล รายละเอียดที่ครบถ้วนในหลากหลายมิติ (Ann R. J. Briggs, 2012)

การถอดบทเรียนการเรียนรู้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง พุดคุยจากผู้มีประสบการณ์จากภูมิปัญญา การพัฒนาการรูปแบบการทำบัญชีให้ชุมชน ใช้หลักแนวคิด ทฤษฎีทางวิชาการด้านการบัญชีมาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มชุมชน เรียนรู้ตัวอย่างการทำบัญชีจากกลุ่มอื่น ๆ มาเป็นแนวทางในการออกแบบการดำเนินงานของการทำบัญชีกลุ่ม มาเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

1) กำหนดแหล่งข้อมูล ได้แก่พื้นที่ชุมชนบ้านควนหนองคว้ ตำบลควนหนองคว้ อำเภอกุพราภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

2) วิธีเก็บข้อมูล เป็นการเก็บข้อมูลด้วยการสำรวจ สังเกตรอบทิศทาง สัมภาษณ์เดี่ยว สัมภาษณ์กลุ่มแบบ ย้อนประสบการณ์ (Ex-post facto approach) การสนทนาเพื่อสัมภาษณ์ในบางครั้งจะใช้ภาพถ่ายเหตุการณ์ในอดีตหรือร่องรอยปรากฏการณ์ที่มีอยู่ (Paul D. Leed and Jeanne Ellis Ormrod, 2015)

การประเมินและพัฒนารูปแบบ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1) การสัมภาษณ์เดี่ยวเชิงลึก เพื่อเก็บข้อมูลและประเมินผล โดยสัมภาษณ์วิเคราะห์ตามรูปแบบซีปปี้ (CIPP. Model) เป็นแนวทางการประเมินการปฏิบัติการวิจัย

2) การนำผลจากการดำเนินการมาจัดกลุ่มเนื้อหาของข้อมูล และประมวลผลพัฒนาด้วยการสนทนากลุ่มตามแนวตลับเกลียว (Spiral Model) สังเคราะห์ผลออกมาจัดระบบและสรุปเชิงวิชาการ (Lert, P. 2009)

3) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเอาข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบจากการสนทนากลุ่ม มาจัดระบบหมวดหมู่ แล้ววิเคราะห์โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีมาวิเคราะห์การเชื่อมโยงปัจจัยจากข้อมูลที่มีอยู่ สู่ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แล้วนำมาวิเคราะห์ซ้ำ โดยจัดสัมมนาวิเคราะห์การประชุมผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Analysis) แล้วสังเคราะห์เชิงสรุป (Lert, P., & Nillakan, L. 2016)

เครื่องมือการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบการสังเกตปรากฏการณ์รอบทิศทาง 360 องศา การสัมภาษณ์รายบุคคลและสัมภาษณ์กลุ่ม การจัดกลุ่มสนทนา หรือสัมมนาวิเคราะห์ (Focus group Discussion and Focus Group Analysis) เพื่อตรวจสอบข้อมูลจากหลายๆ แหล่ง ให้ได้ข้อมูลครบถ้วน เป็นจริง (Gordon Rugg and Marian Petre, 2007)

การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลนามเส้น (Triangulation) ด้วยการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน อย่างน้อย 3 ลักษณะ จาก 4 ลักษณะคือ ที่มาของข้อมูล กระบวนการสืบสวนหาข้อมูล ทฤษฎีที่เป็นแนวการหาข้อมูล และวิธีการหาข้อมูล (Ann R. J. Briggs 2012) การตรวจสอบข้อมูลสามเส้น ทำให้มั่นใจว่าได้ข้อมูลที่มีความเป็นจริงมากที่สุด น่าเชื่อถือที่สุด

การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)

ผู้วิจัยได้ศึกษากลุ่มประชากรเป้าหมาย เพื่อค้นหาผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดระบบ การลงบัญชีของกลุ่ม การเรียนรู้และพัฒนาการจัดทำบัญชีชุมชน ที่เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การนำเอาภูมิปัญญาที่สะสมมาประยุกต์พัฒนาต่อยอด เป็นนวัตกรรมรูปแบบใหม่ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ใช้วิธีเลือกเชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การถอดบทเรียนจากการเรียนรู้หลังปฏิบัติการ หรือหลังจากดำเนินงานครบรอบปี หรือรอบวงจรของการลงบัญชีกลุ่มชุมชน (After Action Review) เป็นการวิเคราะห์บทเรียนหลังปฏิบัติการ ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ระหว่างการทดลองการลงรายการบัญชีกลุ่มชุมชน หลังการครบรอบการลงบัญชี ถูกนำมาจัดระบบเพื่อการพัฒนาในรูปแบบ เทคนิควิธีการที่เหมาะสม (Department of Community Development, 2006)

2) การเรียนรู้ด้วยรูปแบบจากการปฏิบัติ (Peddler Model) ผู้วิจัยได้นำเอาผลจากการถอดความรู้เบื้องต้น จากภูมิปัญญา ปรากฏการณ์แต่ละช่วงของการจัดเก็บข้อมูลจัดทำระบบการลงบัญชี มาจัดระบบและจัดกลุ่มถอดบทเรียนจากการเรียนรู้ จากการทดลองขนาดเล็กร่วมกัน เป็นกระบวนการทำซ้ำเพื่อให้การถอดบทเรียนสมบูรณ์มากขึ้น โดยใช้ขั้นตอนของการเรียนรู้จากการปฏิบัติจากแนวคิดของ Peddler ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบต่อไป (Saeun, O., Sitthirak, H., & Nillakan., L., 2016)

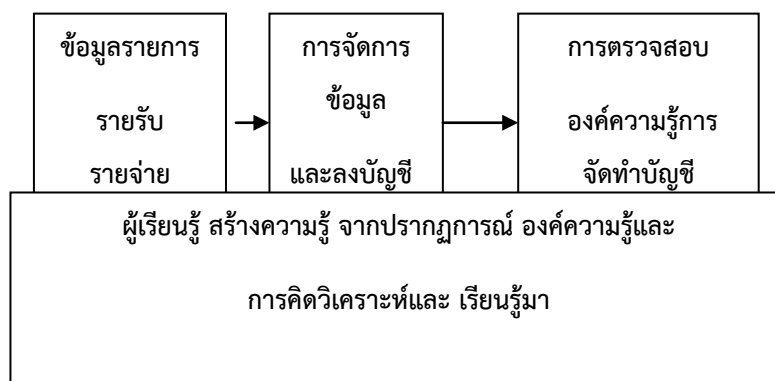
3) การถอดบทเรียนด้วยรูปแบบ (Action Learning Model) ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการถอดบทเรียนจาก “Action Learning Model” ได้สรุปรูปแบบของ การเรียนรู้จากการพูดคุยกับผู้รู้ นักวิชาการ การวิเคราะห์ปัญหา (Problem Analysis) และนำมาคิด ตรวจสอบหาแนวทางแก้ปัญหา นำไปดำเนินการ (Action Planning & Implementation) การตัดสินใจปรับเปลี่ยนแนวทางดำเนินการในขั้นต่อไป (Decisions on Next Step) และการคิดใคร่ครวญตรวจสอบและการประเมิน ประมวล (Reflection and Evaluation) โดยผู้วิจัยจัดคัดเลือกบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีประสบการณ์ มาเป็นกลุ่มถอดบทเรียน

4) การประเมินพัฒนาด้วยรูปแบบตาปูเกลียว (Spiral Model) เป็นกระบวนการตรวจสอบนวัตกรรมเริ่มจากการกำหนดเป้าหมายของการจัดทำบัญชีกลุ่มชุมชน การปฏิบัติการจริงในการจัดระบบการลงบัญชี การวิเคราะห์ปรากฏการณ์และผลการดำเนินการ การถอดบทเรียนตาปูเกลียว จึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องจากครั้งที่ 1 ไปพัฒนาปรับปรุงเป็นครั้งที่ 2 และพัฒนาปรับปรุงเป็นครั้งที่ 3 ไปเรื่อยๆ เป็นแนวทางที่ใช้เพื่อกำหนดทางเลือกและตัดสินใจวางแผน ลงมือปฏิบัติตามแผน สุดท้ายมีการสรุปประเมินผลที่ได้ หรือสรุปบทเรียนที่เกิดขึ้น (Nillakan,L., 2014) แนวทางในการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) และวิเคราะห์โดยจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis)

เนื้อหา

กระบวนการพัฒนารูปแบบการการเรียนรู้การทำบัญชีกลุ่มชุมชนด้วยการปฏิบัติและพัฒนา ด้วยการดำเนินการจากของจริงปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้นในแต่ละเดือน แต่ละช่วงกิจกรรม สภาพการดำเนินงาน รายการข้อมูลจริงในการจัดเก็บและลงบัญชีรายการ แต่ละเดือน เรียนรู้ข้อผิดพลาดต่างๆ พยายามเรียนรู้ในรูปแบบการสร้างความรู้ด้วยตนเองตามแนวกลุ่มปรัญนิยมได้เรียนรู้จากปรากฏการณ์โดยตรง หรือจากการเรียนรู้ภูมิปัญญาจากคนรุ่นก่อนที่บอกเล่าจากผู้มีประสบการณ์ ทำให้มีความรู้ มีความเข้าใจในเนื้อหาหลักๆ ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาการจัดการ

กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการกระบวนการจัดเก็บข้อมูลและการจัดทำบัญชีกลุ่มชุมชนที่เรียนรู้จากความเป็นจริงที่ดำเนินการจริง เหตุการณ์จริงเป็นปรากฏการณ์ที่สามารถเก็บข้อมูลความจริงที่เป็นจริงเหล่านั้น เป็นข้อมูลมือหนึ่งเชิงประจักษ์ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตนเองการให้ความหมายของสิ่งเหล่านั้น เกิดจากความคิดของคน que เรียนรู้รับรู้จากสิ่งนั้นแปลความไปตามประสบการณ์ ฐานความรู้ของตน การเรียนรู้ปรากฏการณ์จากภูมิปัญญา และข้อมูลที่พบเห็นจึงเป็นส่วนหนึ่งของความคิดจากการเรียนรู้ของบุคคลนั้น หมายถึงผู้เรียนรู้จะจัดการกระทำกับข้อมูลมือหนึ่ง ที่ได้จากตนเอง ไม่ใช่รับข้อมูลบอกเล่าหรือข้อมูลมือสอง ที่เข้ามาจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ

แผนภูมิ แสดงการเรียนรู้รูปแบบการพัฒนาด้วยตนเองตามแนวกลุ่มการสร้างความรู้

การเรียนรู้และพัฒนารูปแบบด้วยการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ต้องเป็นคนที่มิจิตใฝ่เรียนรู้ มีพลังความกระตือรือร้นที่จะศึกษา ทำความเข้าใจข้อมูล ภูมิรู้อย่างเป็นระบบต่อสิ่งที่ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ปัญหา ด้วยการพัฒนาให้การลงบัญชีกลุ่มชุมชน เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด นำเอาภูมิปัญญามาเรียนรู้พัฒนารูปแบบที่เหมาะสมขึ้นมาเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่นำไปสู่กระบวนการพัฒนารูปแบบการที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมกับสภาพสังคมวัฒนธรรมในชุมชนนั้นๆ และสามารถถ่ายทอด กระจายความคิดความรู้สู่คนในกลุ่มชุมชนเป็นผู้นำในการแก้ปัญหา สร้างรูปแบบการจัดการที่เป็นระบบ สามารถนำแนวทางของทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ (Tisana Khammani, 2005, p.94-96)

1. กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาให้เรียนรู้ปฏิบัติจริงในพื้นที่จริง เรียนรู้จากการทำจริง สัมผัสเหตุการณ์จริงที่จะเกิดขึ้นขณะดำเนินงาน และเอาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

จริง มาเป็นข้อมูลที่ได้ มาผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ ให้เกิดความเข้าใจ เข้าถึงองค์ความรู้ ที่ใช้กระบวนการจัดการระบบให้บุคคลเรียนรู้และฝึกฝนด้วยตนเอง

ภาพแสดง กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. การทดลองสาธิต คิดวิเคราะห์แปลความหมายที่หลากหลายด้วยตัวผู้เรียน การพัฒนาศักยภาพให้บุคคลเป็นผู้เรียนรู้ จนสามารถสร้างความรู้เองได้นั้น การทดลองสาธิต เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนรู้เข้าใจกระบวนการที่เกิดขึ้น การทดลองทำในกิจการขนาดเล็กทำให้เห็นปรากฏการณ์ในหลายๆ มิติ หลายมุมมอง (Kolb, D.K., 1984) การได้ร่วมกระบวนการขณะทดลอง สาธิต จะกระตุ้นให้เกิดแนวความคิด เข้าถึงเนื้อหาที่เป็นองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

3. ผู้ทำบัญชีที่เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เป็นผู้กระตุ้นให้คนอื่นๆ เกิดความอยากรู้ เกิดความตระหนัก และตื่นตัวอยากเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นระยะ โดยกระตุ้นหรือเสริมพลัง ด้วยการจูงใจให้เกิดความสนใจติดตาม และร่วมบทบาทตามที่รับผิดชอบ และแสดงบทบาทของตนตามที่ควรจะเป็นออกมาเป็นระยะๆ เมื่อผู้เรียนรู้แสดงบทบาทออกมา ต้องเปิดโอกาสให้ได้แสดงออกตามความคิดได้อย่างเต็มที่เพราะจะเกิดการเรียนรู้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้น ทั้งด้านบวก ด้านลบด้วยตนเอง โดยสมาชิกกลุ่มเรียนรู้การจัดทำบัญชีต้นทุน โดยคำนวณวัตถุดิบทางตรง (ลูกไก่) ค่าแรงทางตรง (ผู้เลี้ยงไก่) และค่าใช้จ่ายในการผลิต(ค่าอาหาร น้ำ ไฟ ฯ) การเลี้ยงไก่ศรีวิชัยในรอบ 3 เดือน จนได้ไก่โตเต็มวัยพร้อมจำหน่าย เพื่อให้ทราบผลตอบแทนที่ได้รับจากการเลี้ยงไก่ที่แท้จริงในแต่ละรอบ และศึกษาวิธีการปรับลดต้นทุน เพื่อให้สมาชิกมีผลตอบแทนอยู่ได้อย่างยั่งยืน

4. พยายามสร้างบรรยากาศเป็นกันเองใกล้ชิด และเน้นคุณค่าความจริงใจ หวังดีและมีคุณธรรมจริยธรรม การเรียนรู้บนฐานของคุณธรรม จริยธรรม เป็นที่ยอมรับจากทุกวงการ และจะคงอยู่อย่างมั่นคง การเรียนรู้ที่มีความจริงใจ จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เกิดความเชื่อใจมั่นใจและเชื่อมั่น พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือ สนับสนุน ทำให้การเรียนรู้สามารถเปิดมิติ มุมมองในทิศทางที่ไม่มีการระแวง สงสัย ไม่มีประเด็นความไม่ชอบมาพากลต่างๆ สามารถค้นหาและสร้างความรู้จากสิ่งเรียนรู้ได้เต็มที่

5. ผู้เรียนรู้ ต้องมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้แสดงพฤติกรรมหรือแสดงออกในสิ่งที่คิด สิ่งที่ยากจะปรับเปลี่ยนสิ่งที่เกี่ยวข้องต่างๆ ตามแนวความคิดให้เต็มที่อันจะนำไปสู่การเรียนรู้จากสิ่งที่เกิดจากผลแห่งความคิด ผลแห่งการกระทำ และจะได้เรียนรู้ถึงผลกระทบที่จะเกิดตามมากับสิ่งที่เกิดขึ้นขณะนั้นด้วยตนเอง

ภาพแสดง กลุ่มอนุรักษ์ไก่ศรีวิชัยร่วมออกแบบการจัดการบัญชี

6. ผู้สอนหรือผู้แนะนำในการถ่ายทอดให้ความรู้ด้านบัญชี เปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ให้ความร่วมมือ สนับสนุน การเรียนรู้ด้วยตนเอง จนสมาชิกกลุ่มสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ที่ต้องการได้นั้น จะสร้างความรู้สึก ภาคภูมิใจประทับใจจนเกิดการเก็บจำหลักการ และวิธีปฏิบัติทางบัญชี และความรู้สึกภูมิใจไปอย่างยาวนาน อันเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดพลังใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องมาก

ภาพแสดง ถ่ายทอดความรู้การจัดการบัญชีชุมชน

7. การประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการประเมินเสริมพลังตามจุดมุ่งหมาย ในลักษณะสร้างสรรค์ยืดหยุ่น เพราะการประเมินผลการเรียนรู้ลักษณะนี้ เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนใช้จินตนาการ ใช้ความคิดของตนค่อนข้างมาก ไม่มีเป้าหมายที่เจาะจงมากๆ ไม่กำหนดเกณฑ์การประเมินที่มุ่งเน้นด้านใดด้านหนึ่งตายตัว ความสนใจและสิ่ง ที่ผู้เรียนมุ่งหวัง บวกกับความคาดหวังของฝ่ายจัดการเรียนรู้จะเป็นแนวทางในการประเมิน

สรุปและอภิปรายผล

1. กระบวนการเรียนรู้และการจัดการ พบว่า กระบวนการเรียนรู้การจัดการแก้ปัญหาการจัดการด้วยการประชุมเสวนากลุ่มเล็กๆ ถอดบทเรียนจากปัญหาการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาต้องเน้นการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดเปลี่ยนจากตามสังคมมาเป็นการนำสังคมสร้างความแกร่งโดยร่วมกิจกรรม กระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา ด้วยฐานคิดเศรษฐกิจพอเพียงพบความสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องการมีเหตุผลที่ทำให้ได้อธิบายวิธีคิดเป็นค่านิยมตามกระแสสังคม มาสร้างสังคมการเรียนรู้ที่

เหมาะสมกับสังคม พอประมาณ ด้วยการใช้ ทรัพยากรบุคคล อุปกรณ์ในท้องถิ่นที่มีอยู่สร้างอาคารและ อุปกรณ์ของเล่นภูมิปัญญา ภูมิคุ้มกันจัดการเรียนรู้ แบบเครือข่ายต่อเนื่องเพื่อเกื้อหนุนกัน (Lertkrai, P., & Researcher., 2017)

กระบวนการเรียนรู้ด้านการจัดการบัญชีกลุ่มชุมชน เป็นกระบวนการพัฒนาคนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ด้วยประสบการณ์และภูมิปัญญา ด้วยการใช้ปฏิบัติจริง ลงบัญชีจริง สภาพเหตุการณ์จริงทำให้เกิดการเรียนรู้ มาเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของชุมชน การเรียนรู้ การคิด วิเคราะห์วางแผนประเมินผลด้วยตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบทำไปเรียนไปกลุ่มบุคคลชุมชนท้องถิ่นที่มีบุคคลแห่งการเรียนรู้ จะทำให้เกิดกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ที่จะนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์เป็นต้นแบบ และกระจายความรู้สู่ผู้สนใจในชุมชนให้ไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้นำหน่วยงานในชุมชน (อปท. หน่วยราชการระดับอำเภอ) สนับสนุนให้มีบุคคลแห่งการเรียนรู้การจัดการจัดทำบัญชีกลุ่มชุมชน ให้มีโอกาสได้เรียนรู้ ศึกษาน สร้างแรงบันดาลใจกระตุ้นวิธีคิด วิเคราะห์การทดลองพัฒนาสังเกต ประเมินพัฒนา และการจัดการเชิงระบบ จากบริบทภูมิปัญญาชุมชน

2. องค์กรทางสังคม หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สนับสนุนบุคคล กลุ่มคนในชุมชนให้นำภูมิปัญญามาใช้พัฒนาการเรียนรู้การทำบัญชีกลุ่มชุมชน และต่อยอดผลการเรียนรู้และพัฒนาจากชุมชน มาเป็นนโยบายหลัก ด้วยการสนับสนุนงบประมาณ การเรียนรู้อุปกรณ์ต่อยอดภูมิปัญญา อันนำไปสู่รูปแบบ เทคนิควิธีการในการพัฒนาแก้ปัญหาบัญชีกลุ่มชุมชน ระดับท้องถิ่น และระดับภูมิภาค

Reference

- Ann R. J. Briggs, Marianne Coleman and Marlene Morrison. (2012). *Research Methods in Educational, Leadership and Management*. California : SAGE publication Inc.
- David G. Myers. (2005). *Social Psychology*. New York: Mc Graw Hill.
- Department of Community Development. (2006). *Innovative Solution to Volume 1: Knowledge Management for Developers Bangkok Department of Community Development*. Ministry of the Interior. (in Thai)
- Ellen Berscheid and Pamela Regan. (2005). *The Psychology of Interpersonal Relationships*. New York: Pearson.
- Gillian Symon and Catherine Cassell. (2012). *Qualitative Organizational Research Core Methods and Current Challenges*. California: Sage Publications Inc.
- Gordon Rugg and Marian Petre. (2007). *A Gentle Guide To Research Methods*. New York: Mc Graw Hill.
- Kolb, D.K. (1984). *Experiential Learning : Experience as the Source of Learning and Development*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.

- Lertkrai, P. (2009). Oil palm plantation innovation. *Pak Phanang Basin Nakhon Si Thammarat*: Ph.D. thesis Education for Local Development. Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. (in Thai)
- Lertkrai, P., & Nilakan, L. (2016, July-December). Data collection in fieldwork of Community research. *Nagabut Journal Review*, 8(2). Nakhon Si Thammarat: Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. (in Thai)
- Lertkrai, P., & Researcher. (2017, January - April). Education Management Crisis Base Concept of Sufficiency Economy Thonhong Sub-District Municipality, Promkiri District. *Ratchaphruek Journal* 15(1): Nakhonratchasima Rajabhat University. (in Thai)
- Luis R Gomez-Mejia and David B. Balkin. (2012). *Management People Performance Change*. New York: Pearson.
- Nillakan, L. (2014, July-December). The development learning management. *Nagabut Journal Review*, 6(2). Nakhon Si Thammarat: Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. (in Thai)
- Panbot., S. (2014, January-June). Development Knowledge to Develop an Integrated Agricultural Business of Ban Bang Yai Community Enterprises, Moo 4, Bang Nai Se Sub-District, Takuapa District, PhangNga Province. *Nagabut Journal Review*, 6(1). Nakhon Si Thammarat: Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. (in Thai)
- Paul D. Leedy and Jeanne Ellis Ormrod. (2015). *Practical Research Planning and Design*. New York: Pearson.
- Samakkhi, P., & Lertkrai, P. (2014, January-June). Observation Technique for Research and Development. *Nagabut Journal Review*, 6(1). Nakhon Si Thammarat: Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. (in Thai)
- Saeun, O., Sitthirak, H., & Nillakan., L. (2016, January-June). To take a lesson bio-diesel production from old oil. *Nagabut Journal Review*, 8(1). Nakhon Si Thammarat: Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. (in Thai)

ผู้เขียน

ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์

อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

e-mail: lunjakon@gmail.com

อาจารย์สอางเนตร ทินนาม

อาจารย์ หลักสูตรบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
1 หมู่ 4 ตำบล ท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์ 80280
e-mail: Yuiyo999@gmail.com

อาจารย์เบญจาทองพันธ์

อาจารย์ หลักสูตรบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
1 หมู่ 4 ตำบล ท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์ 80280
e-mail: benjath12@gmail.com

อาจารย์ปาริชาติ มณี

อาจารย์ หลักสูตรบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
1 หมู่ 4 ตำบล ท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์ 80280
e-mail: Nooparichat@hotmail.com